

MURAT YETKİN'İN 7 EKİM TARİHLİ YAZISI ÜZERİNE

Aslan Yavuz ŞİR

Analist

Murat Yetkinin 7 Ekim tarihli Radikal gazetesi kitap ekinde Hasan Cemalin 1915: Ermeni Soykırımı kitabından yola çıkarak Türk hükümetinin Ermenilerden insanlığa karşı suçlar nedeniyle özür dilenip dilenemeyeceği ile ilgili görüşlerini paylaştığı bir makalesi yayınlanmıştır. Makale genel itibariyle İttihat ve Terakki yönetici kadrolarının ülkeden kaçma hikâyelerini Ermeni tehciri (Yetkin makalesinde techir olarak kullanmıştır) sebebiyle hissettikleri suçluluk duygusuna bağlayarak, dedesi Cemal Paşanın o dönemde oynadığı rolü aklamaya çalışan Hasan Cemal ile ilişkilendirmektedir. Makale esas olarak, İttihat ve Terakki ileri gelenlerinin o dönemde bir insanlığa karşı suç işlediği ancak o günden bu yana tüm Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin bu suçtan dolayı sorumlulukları olmamasına rağmen hala bu yükü taşımakta olduğu, bu yükten kurtulmak için aslen hukuki bir terim olan ve kabul edilmesi durumunda hukuki sonuçlar doğuracak soykırım terimi yerine Amerikan başkanlarının son birkaç yıldır kullanmakta olduğu Medz Yeghern terimini içerecek bir özrün kullanılabilmesi önerilmektedir. Yetkinin önerileri ile ilgili değerlendirme daha kapsamlı bir inceleme gerektirmektedir. Bizim burada üzerinde durmak istediğimiz konu, yazarın Hasan Cemalin 1915 olaylarını soykırım olarak nitelendirmesine giden süreçte kendisini etkilediğini iddia ettiği isimlerden merhum Büyükelçi Gündüz Aktan ile ilgili ifadelerdir. İtirazımız şudur: eğer Hasan Cemal gerçekten Gündüz Aktan'ın görüşlerinden etkilenmiş olsaydı, Ermeni Soykırımı başlıklı bir kitap kaleme almayacaktı. Gündüz Aktan'ın hiçbir makalesinde, o dönemin tarihsel olaylarının aslen bir devletler hukuku terimi soykırım terimini, Hasan Cemal veya Taner Akçam ya da bu çizgideki diğer yazarlar gibi kullanmadığı görülecektir. Zaten Gündüz Aktan bu meseleye, ne Akçam ne de Cemal gibi bilimsel olmayan bir açıdan yaklaşmıştır. Murat Yetkin makalesinde Gündüz Aktan'ın 2001 yılında yayınlanan bir çalışmasından alıntı yapmaktadır. Söz konusu alıntı şöyle: Siyasi amaçla dahi olsa bir sivil halkın sistematik ve kitlesel biçimde öldürülmesi insanlığa karşı suç oluşturuyor. (*□ Unutmamak gerekir ki, doğrudan etkisi olan öldürme gibi fiillerin yanında, devletin görevini ihmal ederek, bilerek ölüme neden olması da soykırım fiili sayılabiliyor. (*□ 1 Bu nedenle ölümlerin bir grubu yok etme kastıyla yapıp yapılmadığı ve tehcirin gizli bir soykırım olup olmadığı üzerinde durulması gerekiyor. Alıntının kaynağı olan Devletler Hukukuna Göre Ermeni Meselesi başlıklı bilimsel makalesi, bütün olarak ele alındığında, 1915 yılında Osmanlı hükümetinin aldığı kararları, 1948 tarihli Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme ve bu sözleşmenin ortaya çıkardığı uluslararası hukuk kapsamında değerlendirmiş ve çok önemli tespitlerde bulunmuştur. Murat Yetkin, Aktan'ın bu kapsamlı

çalışmasında devletler hukukuna ilişkin durum tespiti yaptığı ifadelerden çok seçici bir şekilde kırpma yaparak yazısının devamında Hasan Cemalin ortaya koyduğu fikri destekler gibi göstermeye çalışmaktadır. Gerçekten de yazının örgüsü içerisinde Gündüz Aktanın bu ifadeleri bir örtülü soykırım veya yok etme kastı bulunabileceği ihtimalini vurgulamak amacıyla kullanılmıştır. Fakat gözden kaçırılan önemli bir husus vardır. Yetkin bu ifadeleri Aktanın çalışmasından değil de herhangi bir uluslararası hukuk ders kitabından da yapabirdi. Aktanın bu ifadeleri, tüm Sözleşmeye ve bu sözleşmenin ortaya çıkardığı hukuki tanımlara hâkim olduğunu ve çalışmasında gizli soykırım veya yok etme kastı kavramlarını da değerlendireceğini ortaya koyan ifadelerdir, tarihsel açıdan bir yok etme kastı veya gizli soykırım gerçekleşme ihtimalini göz önüne aldığını gösteren ifadeler değil. Nitekim eğer Aktanın çalışmasının bütünü incelenirse söz konusu ihtimallerin bilimsel olarak incelendiği ve hukuki tespitler yapıldığı açıkta görülecektir. Örneğin: Osmanlı Hükümeti'nde, Sözleşme 2.maddede aranan Ermenileri yok etme iradesi bulunmamaktadır. Yok etme niyetini kanıtlayacak yazılı ve sözlü belgeler olmadığı gibi, tüm belgeler tam tersine Ermenilerin korunmasını ve rahatça iskan edilmelerini öngörmektedir. Ölen Ermenilerin sayısı, soykırımın mevcudiyetini ispattan çok uzaktır. Ermeni ölümlerinin önemli bir bölümü tehcir dışı nedenlerden kaynaklanmıştır. Aynı nedenlerle vuku bulan Türk ölümleri çok daha yüksektir. Bu nedenlerle tehcir, Sözleşme 2 (c) anlamında, gizli ya da dolaylı bir soykırım değildir. Ve: Sözleşme' ye göre soykırım olmayan tehcirin, hukuken insanlığa karşı suç kategorisine girdiği de savunulamaz. (*□ Ermeni nüfusa karşı, "yaygın ve sistematik bir saldırının parçası olarak", insanlığa karşı suç oluşturan fiillerin çoğunun birlikte işlendiği bir durum ortaya çıkmamıştır. Tehcir, etnik temizlikten farklı olarak, Ermenilerin şiddetle yerinden atılmasını amaçlamamıştır. Ermenilere karşı dini veya başka bir nedenle mezalim yapılması söz konusu olmamıştır. Tehcir askeri güvenlik nedenleriyle yapıldı. Bunun da ötesinde, Ermenilerin işgalci Rus ordularıyla birleşerek, Balkan Savaşları'ndaki gibi bölgede çoğunlukta olan Türk ve Müslümanların soykırım boyutunda bir etnik temizlik yapmalarını engellemeyi amaçladı. Görüldüğü gibi merhum Gündüz Aktanın Hasan Cemali etkilemiş kişilerden birisi olması, ancak bugün artık geçmişte kalan bir temenni olabilirdi. Hala bu konudaki serüvenini tamamlamamış olan Murat Yetkin gibi diğer yazarlar için ise henüz geç kalınmış değil. 1.Bu iki cümle Yetkinin yazısında alıntılacağı gibi ardı ardına değildir. İki ifade arasında 3 paragraf bulunmaktadır.

Yazar Hakkında :

Aslan Yavuz Şir AVİM'de Kıdemli Analist olarak çalışmaktadır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler alanında doktora adaydır. Türk-Ermeni ilişkileri, Ermenistan siyaseti, Orta Asya ve Kafkasya alanlarında çalışmalar yapmaktadır.

Atıfta bulunmak için: ŞİR, Aslan Yavuz. 2026. "MURAT YETKİN'İN 7 EKİM TARİHLİ YAZISI ÜZERİNE." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2012 / 42. Ekim 11. Erişim Nisan 30, 2026. <https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/MURAT-YETKIN-IN-7-EKIM-TARİHLI-YAZISI-UZERINE>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır